

EU-jäsenyyden vaikutukset Suomen makrotalouteen

Arviointiraportti
Akavalle

Oxford Economics

Vuonna 1981 perustettu Oxford Economics on Oxfordin yliopiston yhteydessä toimiva taloustutkimusyksikkö, joka tuottaa talousennusteita ja -malleja Britanniassa toimiville yrityksille ja kansainvälisille rahoituslaitoksille. Oxford Economics on maailmanlaajuisesti merkittävä riippumaton konsultointiyritys, ja se tuottaa raportteja, ennusteita ja analyysityökaluja, jotka kattavat yli 200 maata, 250 toimialaa ja 7 000 kaupunkia ja aluetta. Yrityksen käyttämät globaalit talous- ja toimialakohtaiset mallit ja analyysityökalut ovat huippuluokkaa, ja niiden avulla on mahdollista ennakoida ulkoisia markkinatrendejä ja arvioida näiden vaikutuksia talouteen, yhteiskuntaan ja elinkeinoelämään.

Oxford Economics tarjoaa asiantuntijapalveluita yritysten, rahoittajien ja julkishallinnon päättäjille ja ajatusjohtajille.

Oxford Economics on laatinut Akava Worksin toimeksiannosta riippumattoman katsauksen Suomen EU-jäsenyyden taloudellisesta merkityksestä. Katsaus perustuu käytettävissä olevaan tutkimustietoon. Tarkastelussa ovat sekä EU-jäsenyyden että Euroopan rahaliitto EMUn jäsenyyden vaikutukset Suomen talouteen.

Akava Works

Akava Works on Akava ry:n rahoittama ajatus- ja tutkimuspaja. Akava Works tuottaa ja julkaisee tutkittua tietoa akavalaisia lähellä olevista yhteiskunnallisista teemoista. Tavoitteena on herättää yhteiskunnallista keskustelua akavalaisille tärkeistä ja ajankohtaisista aiheista sekä osallistua ajankohtaiseen keskusteluun muun muassa uutta tutkittua tietoa tuottamalla.

Akava Worksin julkaisut, blogit, raportit tai Akava Worksin tuottamat tutkimukset eivät ole Akavan virallisia kannanottoja.

Kaikki taulukoissa ja kaavioissa esitetyt tiedot ovat Oxford Economicsin dataa, ellei alaviiteissä tai muuten toisin mainita, ja tekijänoikeuksien haltija on Oxford Economics Ltd.

Raportissa esitetyt mallit ja tulokset perustuvat kolmansien osapuolten antamiin tietoihin, joita Oxford Economics on hyvässä uskossa käyttänyt raporttien ja ennusteiden tuottamiseen. Näiden tietojen myöhemmät tarkistukset tai päivitykset vaikuttavat raportissa esitettyihin arvioihin ja ennusteisiin.

Lisätietoja raportista antaa:

Henry Worthington: hworthington@oxfordeconomics.com

Oxford Economics

Broadwall House, 21 Broadwall, London, SE1 9PL, UK

Puhelin: +44 203 910 8061

Sisältö

Yhteenveto	5
1. Johdanto	7
2. EU-jäsenyyden vaikutukset Suomen makro- talouteen	9
3. EMUn makrotaloudelliset vaikutukset	16
4. Kirjallisuusluettelo	20
LIITE – Yhteenveto tarkastelluista tutkimuksista	24

Yhteenveto

Suomi liittyi Euroopan unioniin (EU) vuonna 1995 samaan aikaan Ruotsin ja Itävallan kanssa, jolloin EU:n jäsenvaltioiden määräksi tuli 15. Päätöksen taustalla oli kansanäänestys, ja EU-jäsenyydellä oli vahva kansalaisten tuki ensimmäisen vuosikymmenen aikana. Vuodesta 2009 alkaen Suomen poliittisessa kentässä on tapahtunut muutoksia. Vuoden 2011 vaaleissa kolmanneksi suurimmaksi eduskuntapuolueeksi nousi EU-vastainen ja maahanmuuttokriittinen Perussuomalaiset, joka lisäsi kannatustaan edelleen vuonna 2015.

Vuoden 2015 jälkeen politiikan dynamiikka on muuttunut, mutta on tärkeää huomata, että suomalaiset suhtautuvat pääosin myönteisesti EU-jäsenyyteen.¹ Vuonna 2017 Perussuomalaisten puheenjohtajavaali johti puolueen jakautumiseen kahteen puolueeseen, joista kumpikaan ei tällä hetkellä aja eroa EU:sta vaan painottaa EU:n uudistamista sen sisällä toimien.

Keskustelussa käytetään vahvaa retoriikkaa, mutta objektiivista tutkimusta EU-jäsenyyden tähänastisista taloudellisista vaikutuksista Suomeen on suhteellisen vähän. Akavan toimeksiannosta Oxford Economics on laatinut riippumattoman katsauksen, joka perustuu käytettävissä olevaan tutkimustietoon. Seuraavassa esitetään analyysin tulokset tiivistetysti.

Miten EU-jäsenyys on vaikuttanut Suomen makrotalouteen?

Kaupan ja suorien ulkomaisten sijoitusten kasvu on vahvistanut Suomen elintasoja:

EU-jäsenyyden myötä Suomi on hyötynyt pääsystä yli 500 miljoonan kuluttajan sisämarkkinoille sekä kaupan ja investointien esteiden purkamisesta jäsenvaltioiden väliltä. Tämä on tukenut merkittävästi talouden kasvua:

- Suomea koskevien arvioiden mukaan bruttokansantuote asukasta kohti (BKT/asukas) on EU-jäsenyyden myötä kasvanut 1,2–1,7 prosentilla, mikä vastaa kotitalouksien keskitulojen nousua 1 020–1 450 eurolla vuonna 2017. Kasvu on pitkälti linjassa EU-jäsenvaltioiden keskimääräisen kehityksen kanssa.
- Oletamme kasvun edelleen lisääntyvän tulevaisuudessa, kun otetaan huomioon viimeaikaiset EU-hankkeet, kuten energiaunioni, digitaalisten sisämarkkinoiden strategia ja pääomamarkkinaunionin toimintasuunnitelma, sekä komission parhailaan neuvottelemat uudet kauppasopimukset.
- EU-jäsenyyden kokonaisvaikutuksesta työpaikkoihin on olemassa hyvin vähän tutkimustietoa. Tuoreessa Suomea koskevassa arvioissa on kuitenkin esitetty, että EU:n

¹ Esimerkiksi syyskuun 2018 Eurobarometrin mukaan 66 % suomalaisista pitää EU-jäsenyyttä hyödyllisenä.

avulla on syntynyt 40 000 uutta työpaikkaa, mikä vastaa 1,4 prosenttia työvoimasta vuonna 2017.

- Soveltamalla eräitä uusimpien empiiristen tutkimusten tuloksia Suomen kaupan nykyrakenteeseen voidaan sanoa, että EU-jäsenyys on lisännyt kokonaiskauppaa 9 %–26 %, mikä vastaa 16–47 miljardia euroa vuonna 2017.
- Sekä EU- että EMU-jäsenyys ovat tukeneet Suomeen ulkomailta tulevien sijoitusten (foreign direct investment, FDI) kasvua. Eräiden keskeisten tutkimustulosten perusteella Suomeen on tullut EU- ja EMU-jäsenyyden myötä 31,7 miljardia euroa enemmän suoria ulkomaisia sijoituksia vuodesta 1995 alkaen. Vuositasolla se vastaa keskimäärin 0,9 prosentin BKT-kasvua tarkastelujakson aikana.

EU-jäsenyyden hinta on suhteellisen pieni:

Analyysimme mukaan EU-jäsenyyden taloudelliset kustannukset ovat suhteellisesti varsin pienet. Tärkeimmät tekijät ovat seuraavat:

- Vuonna 2017 Suomen maksuosuus EU-budjetista oli 1,6 miljardia euroa. Kun otetaan huomioon Suomen EU:lta saamat varat, Suomen nettomaksu oli vain 93 miljoonaa euroa eli 0,04 prosenttia BKT:sta. Näin ollen EU-jäsenyydestä valtiontaloudelle vuosittain koituva kustannus on hyvin pieni.
- Erään aiemman tutkimuksen mukaan suomalaisille yrityksille EU:n sääntelystä aiheutuneet kustannukset olivat noin 0,4 prosenttia BKT:sta. Mielestämme tätä lukua ei kuitenkaan voida pitää EU-jäsenyyden hintana – useimmissa tapauksissa Suomen olisi pitänyt laatia vastaavia omia säädöksiä myös EU:n ulkopuolisena maana.

EMUn vaikutus makrotalouteen on ollut pääosin neutraali:

Vuonna 1998 Suomi liittyi Euroopan talous- ja rahaliittoon (EMU) ja otti käyttöön euron. Suomen eroaminen EU:sta tarkoittaisi myös eroa EMUsta ja paluuta omaan kansalliseen valuuttaan.

- Analyysimme EMUn vaikutuksesta Suomeen ei anna yhtä selkeää kokonaiskuvaa kuin EU-jäsenyyden vaikutuksia koskeva analyysimme. Tutkimusten tulosten perusteella EMUn makrotaloudellinen vaikutus on lähinnä neutraali.
- EMUn vaikutusta Suomeen arvioitiin yhdessä tutkimuksessa, jonka mukaan EMUn vaikutus kasvuun oli erittäin myönteinen aina vuoteen 2007 saakka. Vuoden 2008 jälkeinen kasvukehitys Suomessa osoittaa kuitenkin, että tulos ei olisi sama, jos tutkimus toistettaisiin käyttäen kattavampaa aikasarjaa.

Analyysimme mukaan EU-jäsenyys on tuottanut laajamittaisia taloudellisia hyötyjä, jotka ylittävät selvästi jäsenyyteen liittyvät kustannukset.

EU-jäsenyys on edistänyt Suomen integroitumista globaaliin talouteen, mistä on osoitettavana kansainvälisen kaupan ja investointien kasvu. Prosessi on osaltaan parantanut yksityisen sektorin tuottavuutta, mikä on puolestaan vahvistanut suomalaisten tulo- ja elintasoja. Arviomme on, että EU-jäsenyyden ansiosta kotitalouksien keskitulot ovat nousseet 1 040–1 450 eurolla.

On todennäköistä, että nämä hyödyt edelleen kasvavat tulevaisuudessa sisämarkkinoiden kehittyessä jatkuvasti. Tämän kehityssuunnan perusteella EU-eron hinta olisi jatkossa entistä korkeampi.

1. Johdanto

Taustaa ja tavoitteet

Useassa Euroopan unionin (EU) maassa tapahtuneen poliittisen kehityksen tapaan Suomesakin on entistä tarkemmin ryhdytty tarkastelemaan EU-jäsenyyden suhteellisia hyötyjä. Sekä Suomen EU-jäsenyys että yhteisvaluuttaan liittyminen olivat keskeisiä vaaliteemoja vuonna 2011, jolloin EU-vastaisuutta ja maahanmuuttokriittisyyttä edustava Perussuomalaiset nousi kolmanneksi suurimmaksi eduskuntapuolueeksi.² Perussuomalaisten suosio kasvoi edelleen euroalueen velkakriisin aikana, ja vuonna 2015 puolue tuli mukaan koalitiollahitukseen.³

Politiikan dynamiikka on vuoden 2015 jälkeen muuttunut huomattavasti. Vuoden 2017 puheenjohtajavaalin jälkeen Perussuomalaiset jakautui kahdeksi puolueeksi, joista kumpikaan ei tällä hetkellä aja eroa EU:sta vaan painottaa EU:n uudistamista sen sisällä toimien.

EU-keskustelussa nousee toistuvasti esiin faktatiedon puute siitä, mitä EU on saanut aikaan. Tämä raportti tuo keskusteluun ajankohtaisen, riippumattoman arvion EU-jäsenyyden vaikutuksista Suomen makrotalouteen.

Tutkimustapa

Olemme tehneet tätä raporttia varten yksityiskohtaisen analyysin käytettävissä olevasta tutkimustiedosta, joka koskee EU:n makrotaloudellisia vaikutuksia. Olemme tarkastelleet aiempia tutkimuksia, jotka koskevat EU-jäsenyyden vaikutuksia erityisesti Suomeen, ja lisäksi sisällyttäneet arvioomme tutkimuksia, joiden tulokset koskevat laajempaa maantieteellistä aluetta, tyypillisesti EU15- tai EU28-aluetta. Jos olisimme rajoittaneet analyysin vain Suomea koskeviin tutkimuksiin, olisimme joutuneet tekemään päätelmiä vähäisen evidenssin pohjalta. Kvantitatiivisten arvioiden esittämistä varten olemme soveltaneet Suomeen niitä tutkimustuloksia, joita olemme pitäneet relevanteimpina.

Tässä raportissa käsitellään EU-jäsenyyden makrotaloudellisia vaikutuksia Suomeen. Raportti koostuu seuraavista osista:

- Luvussa 2 käsitellään Suomen EU-jäsenyyden seurauksia ja arvioidaan tutkimustuloksia, jotka koskevat jäsenyyden makroekonomisia vaikutuksia.
- Luvussa 3 kuvataan Suomen kehitystä osana Euroopan talous- ja rahaliittoa (EMU) ja käsitellään tutkimustuloksia, jotka koskevat jäsenyyden taloushyötyjä ja kustannuksia.
- Liitteessä on taulukoin esitetty yhteenveto tässä katsauksessa tarkasteltujen tutkimusten tuloksista ja menetelmistä.

² https://yle.fi/uutiset/osasto/news/finland_and_the_european_union_its_complicated/10197162

³ <https://www.reuters.com/article/us-finland-euroscptics/presidential-hopeful-wants-finland-out-of-eu-says-nationalists-will-bounce-back-idUSKBN1E722V>

Suomi ja EU – lyhyt historia

- Suomi liittyi virallisesti Euroopan unioniin (EU) vuonna 1995 edellisenä vuonna allekirjoitetun liittymissopimuksen (ns. Korfun sopimus) myötä. Samanaikaisesti Suomen kanssa unioniin liittyivät myös Ruotsi ja Itävalta, ja EU:n jäsenmaiden määrä nousi 15:een.

EFTA-jäsenyys:

- Vuonna 1986 Suomesta tuli Euroopan vapaakauppajärjestön (EFTA) täysjäsen; Suomi oli ollut EFTAn liitännäisjäsen jo vuodesta 1961. Sopimus mahdollisti tullien poistamisen teollisuustuotteilta mutta ei maataloustuotteilta.

ETAn perustaminen:

- Euroopan talousalue (ETA) perustaminen antoi Euroopan unioniin kuulumattomille maille pääsyn sisämarkkinoille.

Schengen-alue:

- Vuonna 1996 Suomesta tuli osa Schengen-aluetta, joka takaa ihmisten vapaan liikkuvuuden jäsenvaltioiden välillä ilman rajatarkastuksia.

EMUn kolmas vaihe:

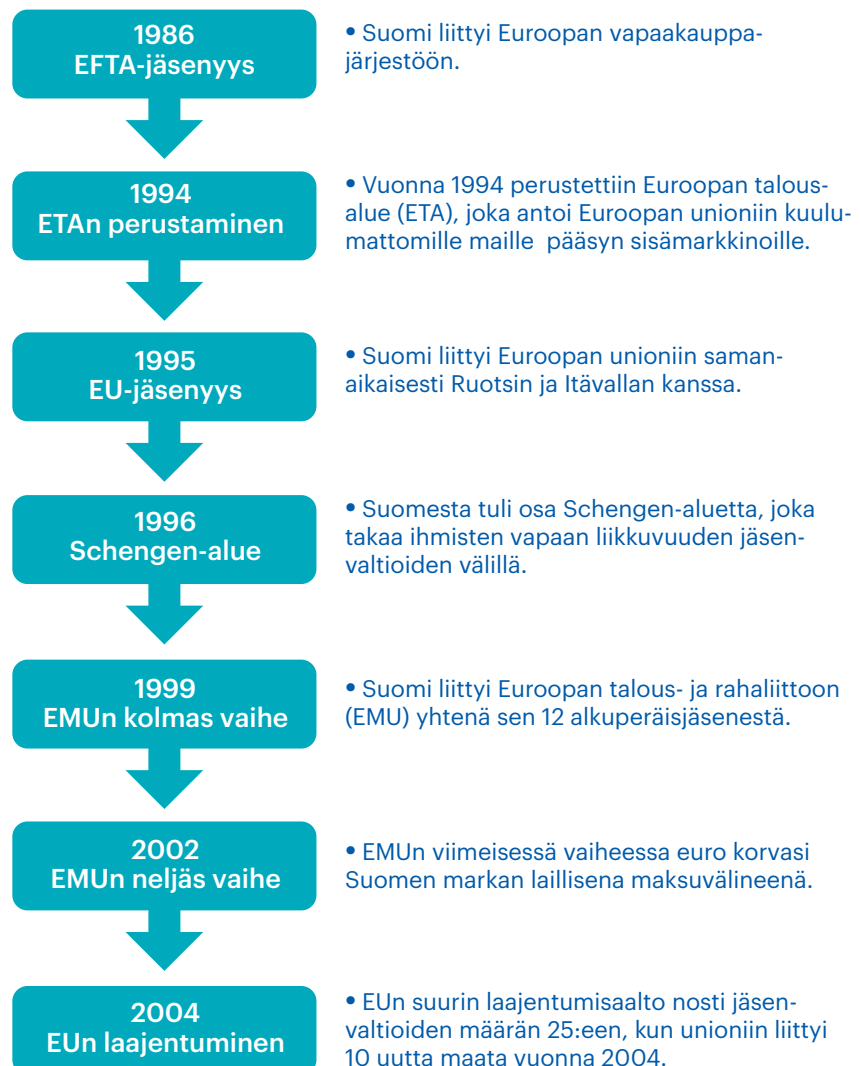
- Vuonna 1999 Suomi liittyi Euroopan talous- ja rahaliittoon (EMU) yhtenä sen 12 alkuperäisestä jäsenestä.

EU:n laajentuminen:

- EU:n suurin laajentumisaalto nosti jäsenvaltioiden määrän 25:een, kun unioniin liittyi 10 uutta maata vuonna 2004.

Kuva 1. Avaintapahtumat aikajanalla

2. EU-jäsenyyden vaikutukset Suomen makrotalouteen

Mistä on kyse?

Jäsenvaltioiden yhteisten sisämarkkinoiden luominen on EU:n keskeinen tavoite, joka on virallisesti esitetty Rooman sopimuksessa. Tämän tavoitteen saavuttamista tukevat EU:n perusperiaatteet, joilla säädellään tavaroiden, palveluiden, pääoman ja ihmisten vapaata liikkuvuutta.

Näillä ”neljällä vapaudella” on ollut kauaskantoiset taloudelliset vaikutukset. Suomen talouden osalta EU-jäsenyyden tärkeimmät elementit ovat seuraavat:

- Suomi on osa EU:n tulliunionia.⁴ Tämä takaa sen, että tuotekauppaa voidaan harjoittaa muiden jäsenvaltioiden kanssa ilman tulleja ja rajatarkastuksia.⁵ Tulliunionin kautta jäsenvaltiot ovat mukana myös Maailman kauppajärjestössä (WTO).
- EU on tehnyt ja ratifoinut suosituimmuuteen perustuvia kauppasopimuksia 34 valtion kanssa.⁶ Yli kolme neljäsosaa Suomen kansainvälisestä kaupasta on kauppaa muiden EU-jäsenmaiden tai mainittujen sopimusmaiden kanssa.
- Suomen kansalliseen sääntelyyn ovat vaikuttaneet Euroopan komission aloitteesta toteutetut uudistukset ja säädökset, joilla pyritään rajoittamaan kotimaisten yritysten nauttimia etuja ja edistämään kilpailua yli jäsenmaiden rajojen toimivien yritysten kesken.
- EU-jäsenyyden myötä Suomi toimii työvoiman vapaan liikkuvuuden periaatteen mukaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että muiden EU-maiden kansalaisilla on samat työelämää koskevat lakisääteiset oikeudet kuin maan omilla kansalaisilla, kuten esimerkiksi perheenjäsenten oleskeluoikeus.
- Suomi maksaa vuosittain EU-budjettiin oman maksuosuutensa, jolla katetaan esimerkiksi maataloustukiin, T&K-tukiin ja aluekehitystukiin liittyviä menoja.

80 %
Suomen kaupasta on suosituimmus-
sopimusten piirissä.

Vuonna 2017 Suomen kokonaiskaupasta 80% oli EU:n sisäistä kauppaa tai kauppaa sellaisten maiden kanssa, joiden kanssa on suosituimmussopimus.

⁴ Tulliunioniin kuuluu nykyisin 28 EU-jäsenvaltiota ja Monaco. Lisäksi Andorra, San Marino ja Turkki ovat mukana tulliunionissa erillisten bilateraaliosopimusten kautta.

⁵ Tulliunionin jäsenet soveltavat yhtenäistä tariffia (ns. yhteinen ulkotulli) tuontiin niistä maista, joiden kanssa EU:lla ei ole suosituimmussopimusta.

⁶ Luku kertoo virallisesti ratifioitujen ja voimassa olevien kauppasopimusten lukumäärän. On kuitenkin olemassa monia sopimuksia, joita sovelletaan alustavasti vaikka ne eivät ole vielä voimassa, sekä muita vielä neuvotteluvaiheessa olevia sopimuksia. Tämä luku siis todennäköisesti kasvaa tulevaisuudessa merkittävästi.

Mitkä olivat oletetut vaikutukset kauppaan, suoriin ulkomaisiin investointeihin ja elintason?

Kuten edellä todettiin, EU:n keskeisenä taloudellisena päämääränä on ollut jäsenmaiden yhteisten sisämarkkinoiden luominen kaupan ja investointien esteiden poistamiseksi. Oletuksena on ollut, että edistämällä jäsenmaiden välisen kaupan ja suorien ulkomaisten sijoitusten kasvua EU toimisi kasvuvauhdin kirittäjänä ja yleisen elintason nousun katalysaattorina.

On vahvaa näyttöä siitä, että kansainvälinen kauppa – sekä vienti että tuonti – auttaa lisäämään tuottavuutta. Tuottavuus kasvaa monen eri kanavan kautta, kuten esimerkiksi:

- Eri maat erikoistuvat toimintaan, jossa ne ovat suhteellisesti tehokkaimpia, mikä tukee resurssien parasta mahdollista jakoa.
- Laajemmille markkinoille pääsy auttaa yrityksiä kasvattamaan liikevaihtoaan ja hyötymään ns. suuruuden ekonomiasta.
- Kansainvälinen kauppa edistää laajapohjaista kilpailua, mikä puolestaan auttaa pitämään hinnat kurissa ja parantamaan laatua.
- Ihmisten ja yritysten välisen ajatustenvaihdon tukeminen kannustaa innovaatioiden kehittämiseen.

Vastaavasti on osoitettu, että suorat ulkomaiset sijoitukset (Foreign Direct Investment, FDI) osaltaan parantavat tuottavuuden kasvua ja yleistä kasvua pitkällä aikavälillä. Ulkomaille investoivat yritykset tukevat innovaatioiden ja parhaiden tuotannollisten käytäntöjen leviämistä myös kotimaassa, mikä edistää tuottavuutta.

Sisämarkkinoiden toteuttamista edeltävissä tutkimuksissa pyrittiin kvantitatiivisesti arvioimaan sisämarkkinoiden vaikutuksia jäsenvaltioiden talouskehitykseen. Tunnetuin näistä tutkimuksista on Cecchinin raportti⁷, jonka arvion mukaan reaalin bruttokansantuote (BKT) asukasta kohti voisi nousta 4,25 %–6,5 % keskipitkällä aikavälillä.⁸ Myöhemmin Baldwin (1989) tarkasteli joukkoa sellaisia hyötyjä, joita ei ollut mallinnettu Cecchinin raportissa, ja arvioi niiden perusteella kasvun olevan jopa kaksinkertainen.⁹

Vuoteen 2007 saakka yleinen käsitys EU:n taloudellisista vaikutuksista oli pääosin myönteinen. Tämä näkemys kyseenalaistettiin vuoden 2008 globaalien finanssikriisien jälkeen. Finanssikriisin jälkeen Suomessa vallitsi vuosina 2012–2014 pitkittynyt taantuma, jota euroalueen velkakriisi ylläpiti. Kritiikki kohdistui erityisesti Suomen EMU-jäsenyyteen ja taloudelliseen tukeen, jota annettiin globaalien finanssikriisien jälkeen velkakurimukseen ajautuneille maille.

Seuraavassa tarkastellaan, missä määrin potentiaaliset hyödyt ovat toteutuneet Suomessa erityisesti kaupan, suorien ulkomaisten sijoitusten ja BKT:n kehityksen osalta.

Ovatko odotukset täyttyneet?

Suomen EU-jäsenyys on epäilemättä lisännyt kansainvälistä kauppaa.

Empiirisen aineiston perusteella EU-jäsenyys on auttanut Suomea lisäämään muiden jäsenvaltioiden kanssa käytävää kauppaa olennaisesti. Sisämarkkinoiden keskeisenä tavoitteena on ollut jäsenvaltioiden välisen kaupan esteiden järjestelmällinen vähentäminen. Tässä katsauksessa tarkasteltavat tutkimustulokset osoittavat prosessin onnistuneen.¹⁰ Tutkimusten tulokset ovat tiivistetysti seuraavat:

⁷ P. Catinat, M and Jacquemin, P Cecchini, "Europe 1992: The Overall Challenge" (Report for the European Commission, 1988).

⁸ On huomattava, että nämä luvut koskevat 12 perustajavaltiota, joihin Suomi ei kuulunut.

⁹ R Baldwin, "On the Growth Effects of 1992" (NBER Working Paper, 1989).

¹⁰ Ns. gravitaatio- eli vetovoimamallia (gravity modelling) on käytetty useissa tutkimuksissa, joissa on selvitetty EU:n roolia ja vaikutusta kansainvälisen kaupan laajuuteen ja maantieteelliseen rakenteeseen. Tutkimalla maiden välisen kaupan historiallisia säännönmukaisuuksia pyritään löytämään EU:n marginaalivaikutus jäsenmaissa kun muut muut-tajat kontrolloidaan.

- Straathof ym. (2008) toteavat, että vuonna 1995 Euroopan unioniin liittyneiden maiden – Suomi mukaan luettuna – tavara- ja palvelukauppa muiden jäsenmaiden kanssa on sisämarkkinoiden ansiosta kasvanut 18 % ja palveluiden kauppa vastaavasti 5 %.¹¹
- Van der Marel ja Shepherd (2013) toteavat, että EU on lisännyt palveluiden kansainvälisen kaupan arvoa 65 % ja EU:n vaikutus on ollut huomattavasti muiden alueiden kanssa tehtyjen kauppasopimusten vaikutusta suurempi.¹²
- Ceglowski (2006) toteaa vastaavan analyysin perusteella, että EU on lisännyt palvelukauppaa 26 %, mikä on vähäisempi mutta kuitenkin merkittävä lisäys.¹³
- Huffbauer ja Schott (2008) toteavat, että EU on lisännyt jäsenmaiden välistä tavarakauppaa 31 %.
- CER-raportissa (2014) todetaan, että Britannian ja EU:n välinen kauppa oli 55 % suurempaa kuin mitä muiden tekijöiden pohjalta ennustettiin, minkä katsotaan olevan EU-jäsenyyden ansiota.¹⁴

Yleisesti tämän tyyppisissä tutkimuksissa on havaittu johdonmukaisesti, että EU on lisännyt jäsenvaltioiden välistä kauppaa merkittävästi. Vaikutuksen suuruusluokka on jonkin verran epäselvä, kuten eri arvioiden suhteellisen laaja vaihteluväli osoittaa. Käsityksemme mukaan Straathofin ym. tulokset ovat suorimmin sovellettavissa Suomeen, koska tutkimuksessa arvioidaan vuonna 1995 EU:hun liittyneitä kolmea valtiota (Suomi, Ruotsi ja Itävalta). Arvio on kuitenkin todennäköisesti varovainen, koska se ulottuu vuoteen 2005 saakka, eli siinä eivät ole mukana myöhemmät kaupan helpottamiseksi suunnitellut uudistukset, kuten palveludirektiivi ja sisämarkkinoiden toimenpidepaketti.

Useissa viimeaikaisissa tutkimuksissa on selvitetty, mitä vaikutuksia Britannian erolla EU:sta olisi kansainväliseen kauppaan. Kriittinen tekijä vaikutusten arvioinnissa on se, millainen on brexitin jälkeinen kauppasuhte, josta Britannian oletetaan sopivan EU:n (ja muiden kauppakumppaneiden) kanssa. Käsityksemme mukaan parhaan arvion EU-jäsenyyden kokonaisvaikutuksesta kauppaan antavat ne arviot, joissa oletetaan, että Britannia palaa yhdenvertaisuutta tukevan Most Favoured Nation (MFN) -lausekkeen ehtoihin. Seuraavassa esitetään tiivistetysti kahden merkittävimmän tutkimuksen tärkeimmät tulokset:

- Britannian valtiovarainministeriön (HMT) uusimman talouskatsauksen mukaan hallittu sopimukseton ero johtaisi siihen, että EU-vienti vähenisi 35 % ja vastaavasti tuonti EU:sta vähenisi 39 % pitkällä aikavälillä.¹⁵
- Dhingra ym. (2016) tutkimus sisältää sekä optimistisen että pessimistisen skenaarion. Optimistisessä tapauksessa tuonti EU:sta vähenisi 25 % ja EU-vienti vähenisi 22 %, kun taas pessimistisessä skenaariossa vastaavat luvut olisivat 44 % ja 38 %.¹⁶

9 %–26 % Arvioitu Suomen kaupan kasvu EU- jäsenyyden myötä

Soveltamalla relevanteimpia tutkimustuloksia voidaan arvioida, että EU-jäsenyys lisäsi Suomen kaupan arvoa 17,0–49,4 miljardilla eurolla vuonna 2018.

¹¹ B, Linders, G, Lejour, A and Mohlmann, J Straathof, "The Internal Market and the Dutch Economy" (CPB Document no. 168, 2008).

¹² Erik van der Marel and Ben Shepherd, Services Trade, Regulation and Regional Integration: Evidence from Sectoral Data ([n.p]: The World Economy, 2013).

¹³ J Ceglowski, "Does Gravity Matter in a Service Economy?", Review of World Economics, Vol 142 (2) (2006): 307-29.

¹⁴ Centre for European Reform, "The economic consequences of leaving the EU: The final report of the CER Commission on the UK and the EU single market" (Research report, 2014).

¹⁵ Her Majesty's Treasury, "EU Exit: long-term economic analysis" (unpublished thesis, 2018).

¹⁶ S, Huang, H, Ottaviano, G, Paulo Pessoa, J, Sampson, T and Van Reenen, J Dhingra, "The Costs and Benefits of Leaving the EU: trade effects" (CEP Discussion Paper no 1478, Centre for Economic Performance, 2016).

Taulukossa 1 on sovellettu näitä tuloksia Suomen nykyiseen kansainvälisen kaupan rakentamiseen. Kun käytetään Straathofin todennäköisesti varovaisia arvioita, EU-jäsenyyden voidaan katsoa lisänneen Suomen kansainvälisen kaupan arvoa 9,1 % eli 17,0 miljardia euroa vuonna 2018. Toisaalta jos käytetään viimeaikaisten brexit-analyysien tuloksia, kokonaisvaikutus olisi 13 %–26 % eli 24,2–49,4 miljardia euroa.

Tässä yhteydessä on hyödyllistä myös tehdä benchmark-vertailu suhteessa kyseisen tarkastelujakson aikana Suomessa toteutuneeseen kauppaan. Kokonaisuudessaan kaupan arvo kasvoi 118,0 miljardia euroa vuosina 1995–2018, joten nämä tulokset viittaisivat siihen, että 15 %–44 % todetusta kasvusta olisi sisämarkkinoiden ansiota.

Taulukko 1: EU-jäsenyyden ja kaupan välisen suhteen empiiristen tutkimustulosten soveltaminen Suomeen¹⁷

Tekijä(t)	Vienti		Tuonti		Kauppa	
	Muutos %	Miljardia €	Muutos %	Miljardia €	Muutos %	Miljardia €
Straathof ym.	8,2%	7,4	10,0%	9,6	9,1%	17,0
HMT	17,0%	15,4	26,1%	25,0	21,6%	40,4
Dhingra ym. (optimistinen skenaario)	9,7%	8,8	16,1%	15,4	13,0%	24,2
Dhingra ym. (pessimistinen skenaario)	21,4%	19,3	31,3%	30,1	26,4%	49,4

Lähde: Oxford Economicsin laskelmat, Eurostat, OECD

EU-jäsenyyden vaikutus Suomeen saamaan merkittävästi enemmän suoria ulkomaisia investointeja.

Tarkastelun kohteena oleva empiirinen aineisto osoittaa, että EU on onnistuneesti edistänyt jäsenvaltioiden välisiä investointeja eikä syrjäyttämisaikutuksesta ole näyttöä. Esimerkkejä tärkeimpien tutkimusten tuloksista:

- Bruno ym. (2016) toteavat, että EU-jäsenyyden on lisännyt suoria ulkomaisia sijoituksia (FDI) 14 %–38 % tutkijoiden käyttämästä mallista riippuen; keskimääräinen vaikutus on 28 %, jota tekijät pitävät lähtökohtaisena arviona.¹⁸
- Straathof ym. (2008) toteavat, että sisämarkkinat ovat vahvistaneet suoria ulkomaisia sijoituksia EU15-maihin, joissa kasvua on ollut keskimäärin 16 %.¹⁹
- Flam ja Nordström (2008) toteavat, että sisämarkkinoilla on ollut erittäin merkittävä vaikutus suoriin ulkomaisiin sijoituksiin: EU:n sisäisesti rajat ylittävät investoinnit ovat lisääntyneet 85 % ja ei-jäsenmaiden kanssa toteutuneet sijoitukset ovat kasvaneet 45 %.²⁰
- Huffbauer ja Schott (2007) arvioivat, että EU-jäsenyyden on lisännyt tulevia FDI-virtoja ei-jäsenmaista keskimäärin 27 %.²¹
- Clausing ja Dorobantu (2005) toteavat, että ilmoitus Euroopan unioniin liittymisestä lisäsi suoria ulkomaisia sijoituksia 51 % vuoden 2004 kohortissa.

¹⁷ Taulukossa esitetyt suhteelliset vaikutukset eivät brexitiin liittyvien skenaarioiden osalta vastaa edellä tekstissä mainittuja vaikutuksia, koska raportoidut arviot liittyvät EU:n sisäiseen kauppaan ja olemme käyttäneet Suomen kaupan maantieteellistä rakennetta vuonna 2017 vastaavien vaikutusten löytämiseksi kokonaiskaupan osalta.

¹⁸ Randolph Bruno et al., *Gravitating Towards Europe: An Econometric Analysis of the FDI Effects of EU Membership* ([n.p.]: Centre for Economic Performance, 2016).

¹⁹ B, Linders, G, Lejour, A and Mohlmann, J Straathof, "The Internal Market and the Dutch Economy" (CPB Document no. 168, 2008).

²⁰ H and Nordström, H Flam, "The Euro and Single Market impact on trade and FDI" (Research report, 2008).

Edellä esitetyistä tutkimuksista Brunon ym. tutkimus tarjoaa käsityksemme mukaan todennäköisesti luotettavimman ohjenuoran EU-jäsenyyden hyötyjen mittaamiseksi ulkomailta tulevien investointien kasvun valossa. Tutkimuksessa on käytetty kehittyneitä ekonometrian malleja, joiden avulla sisämarkkinoiden marginaalivaikutus on erotettavissa, ja aineisto kattaa ajantasaisemman ajanjakson. Käyttämällä tutkijoiden lähtökohtaista arviota, jonka mukaan EU-jäsenyys on lisännyt suoria ulkomaisia sijoituksia 28 %, Suomeen tulevissa suorissa ulkomaisissa sijoituksissa olisi kasvua 31,7 miljardia euroa vuodesta 1995 alkaen.

Taulukko 2: EU-jäsenyyden ja suorien ulkomaisten sijoitusten (FDI) suhdetta tarkastelleiden tutkimusten tuloksia

Tekijä(t)	Tarkastelujakso	Mittari	EU-jäsenyyden vaikutus
Bruno ym.	1985–2013	Tulevat FDI-virrat yhteensä	28%
Straathof ym.	1981–2005	Tuleva sisäinen FDI-kanta	16%
Flam, H ja Nordström, H	1995–2005	Tulevat FDI-virrat	85% jäsenten välillä, 45% ei-jäsenmaiden välillä
Clausing, K ja Dorobantu, C	1992–2001	Tulevat FDI-virrat yhteensä	51%
Hufbauer, G ja Schott, J	1976–2005	EU:n sisäinen FDI-kanta	27%

Kaupan ja suorien ulkomaisten sijoitusten lisäys on parantanut tuottavuutta ja vahvistanut kotitalouksien elintasoja Suomessa.

Kuten edellä on kuvattu, sekä kaupan että suorien ulkomaisten sijoitusten on osoitettu tukevan tuottavuuden kasvua ja parantavan yritysten panos-tuotto-suhdetta. Parempi tuottavuus puolestaan tukee elintason nousua, kuten asukasta kohti laskettu BKT osoittaa. EU-jäsenyyden ja asukaskohtaisen BKT:n yhteyttä tarkastelleissa tutkimuksissa on saatu seuraavanlaisia tuloksia:

- LE Europe arvioi tuoreessa tutkimuksessaan, että Suomen reaalin BKT asukasta kohti oli 1,7 % korkeampi vuodesta 1990 lähtien toteutettujen sisämarkkinauudistusten ansiosta, mikä on linjassa EU-maiden keskiarvon kanssa.²²
- Ilzkowitz ym. (2010) raportoivat, että EU15-maiden BKT asukasta kohti oli 2,1 % korkeampi vuosina 1992–2006 toteutettujen sisämarkkinauudistusten ansiosta.²³
- Peterson ym. (2014) raportoivat, että Suomen BKT asukasta kohti oli EU-jäsenyyden ansiosta 1,2 % korkeampi vuonna 2012.

Kahden suoraan Suomea koskevan arvion mukaan kasvu olisi 1,2 %–1,7 %. Soveltamalla tätä tulosta asukaskohtaisen BKT:n tasoon ja ottamalla huomioon kotitalouksien keskimääräinen koko saadaan arvioksi, että EU-jäsenyys on nostanut kotitalouksien tuloja 1 020–1 450 eurolta vuonna 2017 verrattuna tilanteeseen, jossa Suomi ei olisi EU-jäsenmaa.

²¹ Gary Clyde Hufbauer and Jeffrey Schott, "Fitting Asia-Pacific Agreements into the WTO System" (Report presented at the Joint Conference of the Japan Economic Foundation and Peterson Institute for International Economics on "New Asia-Pacific Trade Initiatives", Peterson Institute for International Economics, 2007), 63.

²² LE Europe, "The EU Single Market: Impact on Member States" (Research Report, 2017).

²³ F, Dierx, A, Kovacs, V and Sousa, N Ilzkowitz, "Steps towards a deeper economic integration: the internal market in the 21st Century" (Economic papers, EC, 2010).

1,2 %– 1,7 %
*Arvio
 reaalisesta
 asukas-
 kohtaisen
 BKT:n
 noususta
 Suomessa.*

Tutkimustulosten perusteella EU-jäsenyys on vahvistanut Suomen asukaskohtaista BKT:tä 1,2–1,7 prosentilla, mikä vastaa kotitalouksien tulojen nousua 1 020–1 450 eurolla vuonna 2017.

Muita vaikutuksia

EU-jäsenyydellä on ollut myönteinen vaikutus työmarkkinoihin ja uusien työpaikkojen syntyyn.

Empiiristä tutkimusta EU-jäsenyyden vaikutuksista työpaikkoihin ei ole juurikaan olemassa. Tuoreessa Suomea koskevassa arvioissa on kuitenkin esitetty, että EU:n avulla on syntynyt 40 000 uutta työpaikkaa, mikä vastaa 1,4 prosenttia työvoimasta vuonna 2017.²⁴

Välittömimmin EU-jäsenyys vaikuttaa työmarkkinoihin ihmisten vapaan liikkuvuuden kautta. Suomeen on vuosina 2008–2017 tullut EU-maista keskimäärin 15 615 henkilöä vuodessa eli Suomi on ollut EU-muuttoliikkeen osalta muuttovoittainen.²⁵ Vaikka käytävissämme ei ole ollut virallisia tilastoja, on todennäköistä, että monet näistä henkilöistä ovat työkäisiä ja mukana työmarkkinoilla. Esimerkiksi Tilastokeskuksen tietojen mukaan yli 80 % vuonna 2017 Suomeen muuttaneista oli 15–64-vuotiaita.²⁶ Ei voida tietää, millä tavalla Suomi olisi säännelty EU:sta tulevaa maahanmuuttoa, jos maa olisi vapaan liikkuvuuden markkinoiden ulkopuolella. On kuitenkin todennäköistä, että vapaan liikkuvuuden periaatteen ansiosta nettomaahanmuutto on ollut suurempaa kuin mitä se olisi ollut muussa tilanteessa.

Tarkastelemiemme tutkimusten perusteella voidaan maahanmuuton taloudellisista vaikutuksista todeta seuraavaa:

- Kun otetaan huomioon Suomeen muuttaneiden henkilöiden ikäprofiili, on erittäin todennäköistä, että heillä on myönteinen vaikutus valtiontalouteen. Tätä arviota tukevat Britannian maahanmuuton neuvottelukomitean (Migration Advisory Committee) viimeaikaiset tutkimustulokset.²⁷
- Lisääntynyt maahanmuutto ei vaikuta olemassa olevan väestön työllisyyteen. Työpaikkojen tarjonta vaihtelee aina ja kaikissa talouksissa, ja vaikka maahanmuuttajat lisäävät työvoiman tarjontaa, samalla syntyy myös uusia työmahdollisuuksia.
- On olemassa näyttöä siitä, että lisääntyvä maahanmuutto osaltaan tukee tuottavuuden kasvua, mutta vaikutuksen on yleensä havaittu olevan suhteellisen pieni.²⁸

Kokonaisuudessaan analyysistämme käy ilmi, että EU-jäsenyydellä on ollut myönteinen vaikutus Suomen työmarkkinoihin. Tutkimustulosten perusteella näyttää siltä, että EU-jäsenyys on vaikuttanut myönteisesti työpaikkojen syntymiseen. Lisäksi EU-jäsenyys on osaltaan vahvistanut tuottavuuden kasvua Suomessa, mikä on vaikuttanut myönteisesti työntekijöiden reaaliensioihin. EU:n vapaan liikkuvuuden periaate on todennäköisesti lisännyt taloudellisin perustein tapahtunutta maahanmuuttoa Suomeen. Tutkimustulosten perusteella näyttää siltä, että lisääntynyt maahanmuutto ei vaikuta merkittävästi olemassa olevan väestön ansioihin tai työllisyysasteeseen ja että se osaltaan vaikuttaa myönteisesti julkiseen talouteen ja siten auttaa kattamaan kasvavia valtion menoja ja/tai alentamaan verotusta.

EU-jäsenyyden hinta on Suomen julkiselle taloudelle vähäinen.

Vuonna 2017 Suomen maksuosuus EU-budjetista oli 1,6 miljardia euroa, mikä vastaa 0,7 prosenttia BKT:sta ja 1,3 prosenttia valtion kokonaismenoista kyseisenä vuonna. Koska EU kuitenkin maksoi Suomelle vuonna 2017 kokonaisuudessaan 1,5 miljardia euroa, maan nettomaksuosuus oli vain 94 miljoonaa euroa, mikä on alle 0,1 prosenttia valtion kokonaismenoista kyseisenä vuonna. Näin ollen EU-jäsenyyden hinta on hyvin vähäinen.

²⁴ LE Europe, "The EU Single Market: Impact on Member States" (Research Report, 2017).

²⁵ "Database", in Eurostat <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>> [accessed 23 January 2019]

²⁶ https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomailla-syntyneet_en.html#tab1483972266178_2

²⁷ "The Fiscal Impact of Immigration on the UK" (A report for the MAC by Oxford Economics, June 2018).

²⁸ Migration Advisory Committee, "EEA Migration in the UK: Final report" (Research report, 2018).

40 000 Työ- paikkojen lisäys Suomessa EU- jäsenyyden myötä

LE Europan tuoreessa analyysissä havaittiin, että EU-jäsenyyden myötä Suomeen on syntynyt 40 000 uutta työpaikkaa.

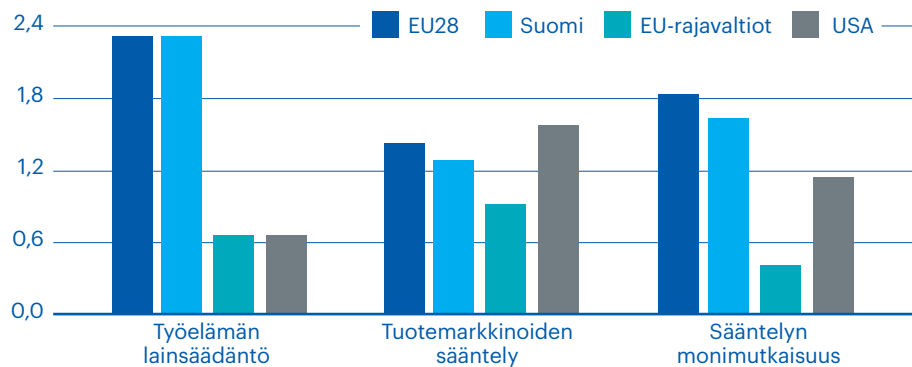
EU-säännösten noudattaminen tuottaa yrityksille kuluja, mutta ei ole mitään takeita siitä, että kulut olisivat olleet pienempiä, jos päätöksenteko olisi jätetty suomalaisille poliitikoille.

Euroskeptikot mainitsevat usein kotimaisia yrityksiä rasittavan byrokratian, joka johtuu sisämarkkinasäännösten noudattamisen pakosta. Eurochambres-raportissa (2009) arvioidaan EU-säännösten vaikutuksia yrityksille vuosina 1998–2008. Tutkimuksessa on käytetty saatavilla olevia kansallisia vaikuttavuusarvioita, joita on sovellettu myös niihin maihin, joista ei tietoja ole saatavilla. Raportin mukaan tarkastelujaksolla suomalaisille yrityksille koituneet kokonaiskustannukset olivat 6,5 miljardia euroa eli 0,4 prosenttia BKT:sta.²⁹

On kuitenkin huomattava, että luvut pitää suhteuttaa EU-jäsenyyden hintaan. On epärealistista olettaa, että Suomi ei olisi toteuttanut mitään vastaavia säädöksiä, jos se olisi jäänyt EU:n ulkopuolelle. OECD-mittarit itse asiassa osoittavat, että Suomessa sääntely on laajasti ottaen yhtä monimutkaista kuin EU28-maissa keskimäärin ja jonkin verran monimutkaisempaa kuin EU:n rajavaltioissa (blokin vähiten säännellyn talouden mukaan). Karkeana arviona tämä kertoo, että Suomen poliittista itsenäisyyttä ei ole tarpeettomasti rajoitettu tällä osa-alueella – on olemassa toisia EU-talouksia, jotka toimivat paljon ”kevyemmällä otteella”, mikä ilmentää niiden omia poliittisia valintoja.

Kuva 2: Sääntelytaakka Suomessa osana EU:ta

Indeksi (alhaisempi luku = vähemmän sääntelyä)

Lähde: OECD, Oxford Economicsin laskelmat

Päätelmät

Katsauksemme osoittaa, että EU-jäsenyydellä on ollut myönteinen ja merkittävä makrotaloudellinen vaikutus Suomeen.

Tarkastelemamme aineiston perusteella voidaan sanoa, että EU-jäsenyydellä on ollut myönteinen makrotaloudellinen vaikutus Suomeen. Sisämarkkinoiden ansiosta Suomen kaupassa ja maahan suuntautuvissa investoinneissa on tapahtunut erittäin merkittävää kasvua, jota ei muuten olisi tapahtunut. Keskeiset arviomme viittaavat siihen, että EU-jäsenyyden vaikutuksesta kokonaiskauppa on kasvanut 9 %–26 % ja suorat ulkomaiset sijoitukset ovat lisääntyneet 28 %.

Kasvu on puolestaan auttanut parantamaan tuottavuutta ja sitä kautta elintasoja. Katsauksemme perusteella näyttää siltä, että bruttokansantuote asukasta kohti on EU-jäsenyyden myötä noussut 1,2 %–1,7 %. Nousu ei ole niin mittava kuin mitä ennakoitiin ennen EU:n muodostamista, mutta se on kuitenkin merkittävä. Vuonna 2017 tämä vaikutus olisi riittänyt nostamaan suomalaisten kotitalouksien keskimääräisiä tuloja 1 020–1 450 eurolla.

Edellä mainittua vasten tarkasteltuna julkiselle taloudelle vuosittain EU-jäsenyydestä koitunut kustannus on vähäinen. Nettoperusteisesti laskettuna (kokonaismaksuosuus – EU-budjetista Suomelle maksetut summat) se vastasi noin 0,04 prosenttia bruttokansantuotteesta vuonna 2017. EU-jäsenyyden myötä suomalaiset yritykset joutuvat noudattamaan tiettyjä säännöksiä, jotka on laadittu varmistamaan yhtäläiset pelisäännöt eri maissa toimiville yrityksille ja vähentämään kaupan ja investointien esteitä. EU-säännöksistä Suomelle koituvien kustannusten on arvioitu olevan 0,4 % BKT:sta vuosina 1998–2008.

²⁹ Eurochambres, “Counting the Cost of EU Regulations to Businesses” (Research report, 2009).

0,1 %
Vuoden 2017
EU-budjetin
nettomaksun
suhteellinen
osuus
valtion
menoista

Suomen maksuosuus EU-budjetista oli 94 miljoonaa euroa vuonna 2017. Summa on alle 0,1% valtion menoista samana kalenterivuonna.

3. EMUn makro- taloudelliset vaikutukset

Vuonna 1999 Suomi oli mukana perustamassa Euroopan talous- ja rahaliittoa (Economic and Monetary Union, EMU). Suomi otti euron kansalliseksi valuutaksi, ja prosessi saatiin virallisesti päätökseen vuonna 2002. Jos Suomi eroaisi EU:sta, se luopuisi myös eurosta. Tässä luvussa tarkastelemme EMU-jäsenyyden makrotaloudellista vaikutusta Suomeen.

Mistä on kyse?

Näkyvimpänä muutoksena Suomen EMUun liittymisessä oli se, että markka jäi pois käytöstä ja euroseteleistä ja -kolikoista tuli ainoa laillinen maksuväline. Kuuluminen valuuttaunioniin on kuitenkin johtanut siihen, että Suomi on joutunut luopumaan omista talouspolitiikan työkaluista:

- Suomi on luovuttanut vastuun rahapolitiikasta (korkojen määrittely ja rahavaranon hallinta) Euroopan keskuspankille (EKP).
- EMU-valtiona Suomen tulee noudattaa säännöstöä, joka ohjaa valtion lainanottoa, mikä rajoittaa teknisesti Suomen finanssipoliittisia mahdollisuuksia talouden tukemiseksi laskusuhdanteessa. Säännöstö tunnetaan vakaus- ja kasvusopimuksena (Stability and Growth Pact).

Mitä taloudellisia seurauksia oletettiin tulevan?

EMUn toteutuminen oli yksi merkittävä vaihe kehityksessä kohti aitoja sisämarkkinoita. Valuuttakurssien muutokset aiheuttavat luonnollista epävarmuutta yrityksille kaupan ja sijoittamisen alalla. Oletuksena oli, että poistamalla tämä riskitekijä voidaan jäsenvaltioiden keskinäistä kauppaa ja niiden välisiä investointeja lisätä, mikä puolestaan lisäisi tuottavuutta ja parantaisi elintasoja edellisessä luvussa esitettyjen vaikutuskanavien kautta.

Toisaalta, kuten edellä on mainittu, valuuttaunionin jäsenyys edellyttää myös luopumista tietyistä makrotalouspolitiikan keinoista. Taloustieteellisessä kirjallisuudessa on runsaasti tutkimuksia, joissa on arvioitu, miten tämän vaihtokaupan arvo määräytyy.³⁰ Teoreettisen viitekehyksen tarkempi käsittely jää tämän raportin ulkopuolelle. On kuitenkin syytä huomata, että mainitun vaihtokaupan arvioimiseksi olemme tässä analyysissä käyttäneet tutkimustuloksia, jotka koskevat Suomen kasvukehitystä vuoden 1999 jälkeen.

³⁰ R Mundell, "The Theory of Optimal Currency Areas", American Economic Association, 51 (4) (1963): 657-65.

Mitä on tapahtunut?

Yhteisvaluutta on lisännyt jäsenvaltioiden välistä kauppaa, mutta hyödyt näyttäivät vähäisemmiltä verrattuna EU:n sisämarkkinoiden, kauppapolitiikan ja muiden taloustoimien tuottamiin hyötyihin.

Rosen (2016) analyysin mukaan suurin osa empiiristen tutkimusten tuloksista osoittaa, että EMUlla on ollut marginaalinen myönteinen jäsenvaltioiden välistä kauppaa edistävä vaikutus.³¹ Rose on koonnut tulokset yhteensä 45 tutkimuksesta, joiden tulosten mukainen mediaanivaikutus on 7,3 %. Arvioiden vaihteluväli on suhteellisen suuri, ja kuudesosassa tutkimuksista on raportoitu huomattavan suuri, yli 20 prosentin vaikutus. Metodologisten erojen lisäksi tällainen tulosten hajanaisuus kuvastaa sitä, että EMUn vaikutukset on vaikeaa erottaa laajemmasta sisämarkkinahankkeen vaikutuksesta.

Katsauksessamme tarkasteltujen tutkimustulosten perusteella näyttää siltä, että EMUlla on ollut marginaalinen myönteinen vaikutus kansainväliseen kauppaan ja vaikutus on todennäköisesti keskittynyt jäsenvaltioiden keskinäiseen kauppaan. Ottaen kuitenkin huomioon tulosten epävarmuuden – noin 30 % tutkimuksista raportoi joko negatiivisen vaikutuksen tai tilastollisesti ei-merkittävän yhteyden – emme voi olettaa, että EMU-jäsenyys olisi erityisesti lisännyt Suomen kauppaa. EMUn ja kaupan välisen vahvan yhteyden puuttuminen voi selittyä sillä, että yritykset ovat enimmäkseen hyödyntäneet EMUa alustana voidakseen käyttää suoria ulkomaisia sijoituksia korvaamaan kauppaa.³² Seuraavassa käydään läpi tutkimustuloksia, jotka koskevat EMUn vaikutuksia suoriin ulkomaisiin sijoituksiin (FDI).

Euro on lisännyt investointien virtaa yli rajojen

EMUn toteutumisen jälkeen useissa tutkimuksissa on pyritty arvioimaan euron vaikutusta jäsenvaltioiden suoriin ulkomaisiin sijoituksiin (ks. taulukon 3 yhteenveto). Yleisesti ottaen näissä tutkimuksissa on havaittu, että EMUlla on ollut myönteinen vaikutus jäsenmaiden välisiin suoriin ulkomaisiin sijoituksiin. Yhdessä kuudesta tarkastellusta tutkimuksesta ei löytynyt mitään merkitsevää yhteyttä.

Taulukko 3: EMUn ja suorien ulkomaisten sijoitusten (FDI) suhdetta tarkastelleiden tutkimusten tuloksia

Tekijä(t)	Tarkastelujakso	Mittari	EMUn vaikutus
Abbott, A ja De Vita, G	1980–2003	Tuleva FDI yhteensä	25% – 30%
Stojkov, A ja Warin, T	1995–2015	EU:n sisäiset FDI-virrat	18,3%
Aristotelous, K ja Stillianos, F	1973–2006	Tuleva FDI yhteensä	11,7% – 22,9%
De Souse, J ja Lochard, J	1992–2005	EMU:n sisäinen FDI-kanta	29%
Petroulas, P	1992–2001	EU:n sisäiset FDI-virrat	17%
Flam, H ja Nordström, H	1999–2006	EU:n sisäiset FDI-virrat	Ei vaikutusta
Brouwer ym	1992–2001	Tuleva FDI yhteensä	27%

³¹ A Rose, "Why Do Estimates of the EMU Effect on Trade Vary so Much?" (Research report, Haas School of Business, Berkeley CA, 2016).

³² J, Domps, A, Gorin, Y, Guillet, X and Morchoisne, D Fournier, "Implicit Regulatory Barriers in the EU Single Market: New Empirical Evidence from Gravity Models" (OECD Economics Working Paper non 1181, 2015).

Toisaalta Taylor (2008) on deskriptiivisen analyysin avulla tuonut esiin, että ne arviot, jotka keskittyvät EMUn toteutuksen alkuvaiheeseen, saattavat olla vääristyneitä, koska niissä käytettyyn tarkastelujaksoon osui globaali fuusio- ja yritysostobuumi.³³ Tämä on linjassa Stojkovin ja Warinin havaintojen kanssa, joiden mukaan arvioitu vaikutus on vähäisempi kriisinjälkeisenä aikana.

Kirjallisuudessa esitetyt empiiriset tutkimustulokset viittaavat kokonaisuudessaan siihen, että EMUlla on myönteinen vaikutus suoriin ulkomaisiin sijoituksiin. Pidämme Stojkovin ja Warinin tutkimusta parhaana ohjenuorana arvioitaessa EMUn kokonaisvaikutusta Suomeen, koska siinä on pidempi tarkastelujakso. Se myös asettuu katsauksessamme esiin nousseiden arvioiden keskivaiheille. Soveltamalla tulosta kumulatiivisiin EMUn sisäisiin FDI-virtoihin vuodesta 1999 alkaen nähdään, että EMU-jäsenyys on vahvistanut maahan tulevia sijoituksia 7,6 miljardilla eurolla.

Hyödyistä huolimatta EMU-jäsenyydellä näyttää olleen vain vähäinen vaikutus kasvuun ja elintason

Tutkimustulokset, jotka koskevat EMUn nettovaikutusta eri maiden asukaskohtaiseen BKT:hen, ovat vaihtelevia, eikä konsensusta ole nähtävissä tarkastelemamme kirjallisuuden perusteella. Yksi keino arvioida EMUn nettovaikutusta on verrata talouden kehitystä vertailumaissa, joissa joko on otettu euro käyttöön tai ei ole otettu euroa käyttöön. Seuraavassa on yhteenveto tällaisten tutkimusten tärkeimmistä tuloksista:

- Fernandez ym. (2015) toteavat, että EMUn seurauksena euroalueella BKT asukasta kohti oli 0,7 % alhaisempi vuonna 2007, mutta joukosta erottui Suomi, jonka reaalin BKT asukasta kohti oli 10,5 % korkeampi vuonna 2007.³⁴
- Söderström (2008) arvioi, että Ruotsin reaalin BKT olisi ollut 0,3 % korkeampi vuonna 2007, jos Ruotsi olisi liittynyt EMUun, mutta kasvu olisi myös ollut epävakaa.³⁵
- Györk (2017) arvioi päinvastoin, että Ruotsissa tuottavuus olisi ollut 10 % alhaisempi vuonna 2015, jos Ruotsi olisi ulkopuolelle jäämisen sijaan liittynyt EMUun.³⁶
- Holland ja Liadze (2008) toteavat, että EMUn ansiosta reaalin BKT:n taso nousi viidessä jäsenmaassa (Belgia, Saksa, Ranska, Italia ja Alankomaat) keskimäärin 2,1 % vuoteen 2006 mennessä.³⁷

Tutkimustulokset ovat vaihtelevia, mutta jakauma on melko tasapainoinen: maita, joissa BKT asukasta kohti oli korkeampi EMU-jäsenyyden ansiosta, oli suunnilleen yhtä paljon kuin maita, joissa vaikutus oli negatiivinen.

Kokonaisuutena näyttää siltä, että niin vertailuryhmä kuin tarkastelujaksokin vaikuttavat tuloksiin. Kuvassa 3 on esitetty, kuinka reaalin BKT asukasta kohti on kehittynyt Suomessa ja kolmessa muussa korkean tulotason EU-maassa, jotka eivät liittyneet EMUun: Tanska, Ruotsi ja Britannia. Vuosien 1999 ja 2007 välisenä aikana Suomen reaalin BKT asukasta kohti kasvoi merkittävästi nopeammin kuin muissa vertaismaissa (tai useassa muussa korkean tulotason maassa, joita ei tässä ole esitetty).

³³ C Taylor, "Foreign Direct Investment and the Euro: The First Five Years", Cambridge Journal of Economics, 32(1) (2008): 1-28.

³⁴ C and Garcia Perea, P Fernandez, "The Impact of the Euro on Euro Area GDP per Capita" (Bank of Spain Research Report, 2015).

³⁵ U Söderström, "Re-Evaluating Swedish Membership in EMU: Evidence from an Estimated Model" (Swedish Bank Working Paper Series 227, 2008).

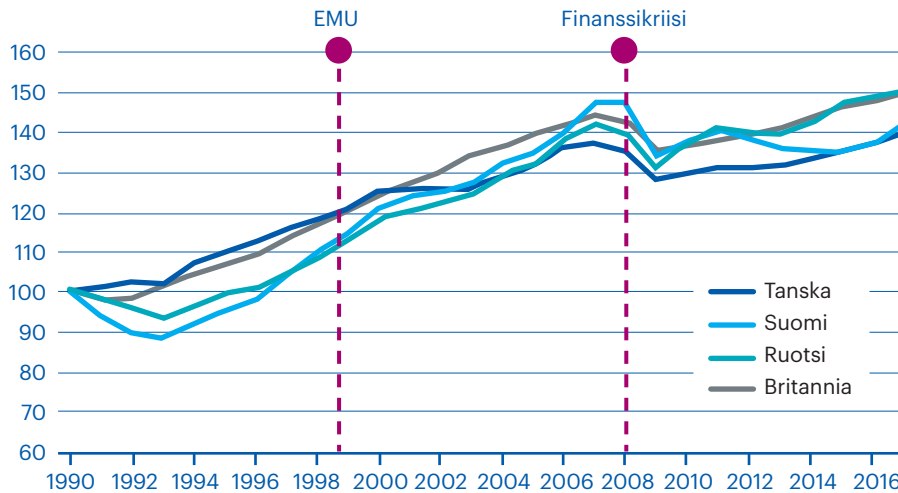
³⁶ E Györk, "Economic Costs and Benefits of EMU Membership from the Perspective of a Non-member", Open Economic Review, 28 (2017): 893-921.

³⁷ D and Liadze, I Holland, "The Impact of EMU on Growth in Europe" (NIESR research paper, 2008).

Vuoden 2008 jälkeen kuva on kuitenkin muuttunut olennaisesti. Euroalueen velkakiiri painoi alas Suomen taloutta, joka supistui kolmena peräkkäisenä vuotena 2012–2014, kun taas Tanskassa, Ruotsissa ja Britanniassa kasvu oli vakaata vaikkakaan ei erityisen huomattavaa. Tämän tyyppisen lähestymistavan mukaan Suomi ei olisi saanut EMU-jäsenyydestä merkittävää hyötyä, mikäli analyysi tehtäisiin käyttäen aikasarjaa, joka sisältää finanssikriisin jälkeisen taloudellisen toiminnan.

Kuva 3: Reaalisen asukaskohtaisen bruttokansantuotteen (BKT) kehitys Ruotsissa verrattuna toisiin talouksiin vuodesta 1990 lähtien

Reaalinen BKT/asukas, indeksi 1999 = 100

Lähde: Oxford Economics

EMU-jäsenyys ei ole liiallisesti rajoittanut finanssipolitiikkaa

Osana EU-jäsenyyttään Suomi joutuu noudattamaan menettelytapoja, jotka vaikuttavat maan mahdollisuuksiin käyttää finanssipolitiikkaa taloutensa tukemiseksi laskusuhdanteessa. Osana sisämarkkinajäsenyyttään Suomi on sitoutunut noudattamaan vakaas- ja kasvupolitiikan ehtoja, jotka asettavat tekniset rajat valtion lainanotolle. Suomen finanssipolitiikka on enimmäkseen ollut varovaista, ja valtion vuotuinen lainanotto ja valtionvelan kokonaiskanta pysyvät annetuissa rajoissa eli ovat alle 3 % ja 60 % BKT:sta. Tämä viittaa siihen, että vakaas- ja kasvupolitiikan kokonaisvaikutus on ollut melko vähäinen finanssipoliittisen itsenäisyyden rajoittamisen osalta.

Päätelmät

EMU-jäsenyyden makrotaloudellinen vaikutus on ollut lähinnä neutraali.

Analyysimme EMUn vaikutuksesta Suomeen ei anna yhtä selkeää kokonaiskuvaa kuin EU-jäsenyyden vaikutuksia koskeva analyysimme. Tutkimustulokset viittaavat siihen, että EMU on vahvistanut kauppaa ja suoria ulkomaisia sijoituksia (FDI), erityisesti jäsenmaiden kesken, ja nämä hyödyt ovat todennäköisesti olleet suhteellisesti suurempia suorien ulkomaiden sijoitusten osalta.

Näistä vaikutuksista huolimatta tutkimukset, joissa on arvioitu EMUn vaikutusta kasvuun, ovat kuitenkin tuottaneet varsin vaihtelevia tuloksia, joiden joukossa myönteiset ja kielteiset arviot jakautuvat laajasti ottaen tasan. Yhdessä tutkimuksessa arvioitiin EMUn vaikutusta Suomeen, ja sen mukaan EMUlla oli erittäin myönteinen vaikutus kasvuun aina vuoteen 2007 saakka. Toisaalta muihin eurooppalaisiin korkean tulotason talouksiin verrattuna Suomen kasvukehitys vuoden 2008 jälkeen viittaa siihen, että tulos ei olisi sama, jos tutkimus toistettaisiin käyttäen uudempaa dataa.

4. Kirjallisuusluettelo

- Baghana, R., and P. Mohnen. 2009. *Effectiveness of R&D tax incentives in small and large enterprises in Québec*. Vol. 33.1. Small Business Economics.
- Baier, S. B., J. H. Bergstrand, P. Egger, and P. A. McLaughlin. 2008. *Do Economic Integration Agreements Actually Work? Issues in Understanding the Causes and Consequences of the Growth of Regionalism*. Vol. 31.4. World Economy.
- Baldwin, R. 1989. "On the Growth Effects of 1992." NBER Working Paper.
- Bank of England. 2018. *LTI and LTV ratios*. <https://www.bankofengland.co.uk/-/media/boe/files/core-indicators/housing-tools>.
- Bernstein, J. I. 1986. *The Effect of Direct and Indirect Tax Incentives on Canadian Industrial R&D Expenditures*. Vol. 12. Canadian Public Policy/Analyse de Politiques.
- Bevan, A., and S. Estrin. 2004. *The determinants of foreign direct investment into European transition economies*. Vol. 32. Journal of Comparative Economics.
- Bloom, N., R. Griffith, and J. Van Reenan. 2002. *Do R&D Tax Credits Work? Evidence from a Panel of Countries 1979-1997*. Vol. 85.1. London: Journal of Public Economics.
- Bond, S. R., and I. Guceri. 2012. *Trends in UK BERD after the Introduction of R&D Tax Credits*. Oxford: Oxford University Centre for Business Taxation.
- Born, B., G. J. Müller, M. Schularick, and P. Sedláček. 2017. *The Economic Consequences of the Brexit Vote*. Munich: Center for Economic Studies and Ifo Institute (CESifo).
- Brouwer, J., R. Paap, and J. Viaene. 2008. "The Trade and FDI Effects of EU Enlargement." *Journal of International Money and Finance* 27: 188-208.
- Bruno, R., N. Campos, S. Estrin, and M. Tian. 2016. *Gravitating Towards Europe: An Econometric Analysis of the FDI Effects of EU Membership*. Centre for Economic Performance.
- Building Societies Association. 2018. *Mortgage approvals*. <https://www.bsa.org.uk/statistics/mortgages-housing>.
- Campos, N. F., F. Coricelli, and L. Moretti. 2015. *Norwegian Rhapsody? The Political Economy Benefits of Regional Integration*. Bonn: Institute for the Study of Labour.
- Catinat, P., and P. C. Jacquemin. "Europe 1992: The Overall Challenge" (Report for the European Commission, 1988).
- Cecchini, P., M. Catinat, and P. Jacquemin. 1988. "Europe 1992: The Overall Challenge." Report for the European Commission.
- Ceglowski, J. 2006. "Does Gravity Matter in a Service Economy?" *Review of World Economics* Vol 142 (2): 307-329.
- Centre for Economic Policy Research. 2013. *Trade and Investment Balance of Competence Review*. London: The Department for Business, Innovation and Skills (BIS).
- Centre for European Reform. 2014. "The economic consequences of leaving the EU: The final report of the CER Commission on the UK and the EU single market." Research report.

- Clausing, K. A., and C. Dorobantu. 2005. *Re-entering Europe: Does European Union candidacy boost foreign direct investment?* Vol. 13.1. Economics of Transition.
- Dagenais, M., P. Mohnen, and P. Therrien. 1997. *Do Canadian firms respond to fiscal incentives to research and development?* Montreal: CIRANO.
- Dhingra, S., H. Huang, G. Ottaviano, J. P. Pessoa, T. Sampson, and J. Van Reenen. 2016. “*The Costs and Benefits of Leaving the EU: trade effects.*” CEP Discussion Paper no. 1478, Centre for Economic Performance.
- Doraszelski, U., and J. Jaumandreu. 2013. *R&D and productivity: Estimating endogenous productivity.* Vol. 80.4. Review of Economic Studies .
- Eicher, T., and C. Henn. 2009. *In Search of WTO Trade Effects: Preferential Trade Agreements Promote Trade Strongly, But Unevenly.* International Monetary Fund.
- Eurochambres. 2009. “*Counting the Cost of EU Regulations to Businesses.*” Research report.
- European Commission. *The budget explained - Myths and facts.* Accessed January 17, 2019. http://ec.europa.eu/budget/explained/myths/myths_en.cfm.
- European Commission. *EU Budget in My Country - Finland.* Accessed January 17, 2019. http://ec.europa.eu/budget/mycountry/FI/index_en.cfm.
- European Commission. *EU expenditure and revenue 2014-2020.* Accessed January 17, 2019. http://ec.europa.eu/budget/figures/interactive/index_en.cfm.
- European Commission. *Negotiations and agreements.* Accessed January 14, 2019. <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/>.
- Eurostat. “*Database*”. Accessed January 23, 2019. <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
- Fernandex, C., and P. G. Perea. 2015. “*The Impact of the Euro on Euro Area GDP per Capita.*” Bank of Spain Research Report.
- Feyrer, J. 2009. *Trade and Income - Exploiting Time Series in Geography.* Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research.
- Flam, H., and H. Nordström. 2008. “*The Euro and Single Market impact on trade and FDI.*” Research report.
- Fournier, J., A. Doms, Y. Gorin, X. Guillet, and D. Morchoisne. 2015. “*Implicit Regulatory Barriers in the EU Single Market: New Empirical Evidence from Gravity Models.*” OECD Economics Working Paper non 1181.
- Frankel, J., and A. Rose. 2000. *Estimating the Effect of Currency Unions on Trade and Output.* Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research.
- Goto, A., and K. Suzuki. 1989. *R & D capital, rate of return on R & D investment and spillover of R & D in Japanese manufacturing industries.* The Review of Economics and Statistics.
- Griliches, Z. 1992. *The search for R&D spillovers.* Vol. 94. The Scandinavian Journal of Economics.
- Guellec, D., and B. Van Pottelsberghe De La Potterie. 2003. *The impact of public R&D expenditure on business R&D.* Vol. 12.3. Economics of innovation and new technology.
- Gyoerk, E. 2017. “*Economic Costs and Benefits of EMU Membership from the Perspective of a Non-member.*” Open Economic Review 28: 893-921.

- Hall, B. H. 1993. *R&D tax policy during the 1980s: success or failure?* Edited by James Poterba. Vol. 7. Tax policy and the economy.
- Hall, B. H., J. Mairesse, and P. Mohnen. 2010. *Measuring the Returns to R&D*. Vol. 2. North-Holland: Handbook of the Economics of Innovation.
- Harris, R., Q. C. Li, and M. Trainor. 2009. *Is a higher rate of R&D tax credit a panacea for low levels of R&D in disadvantaged regions?* Vol. 38.1. Research Policy.
- Haskel, J., S. Pereira, and M. Slaughter. 2007. *Does Inward Foreign Direct Investment Boost the Productivity of Domestic Firms?* The MIT Press.
- Her Majesty's Treasury. 2016. *HM Treasury analysis: the long-term economic impact of EU membership and the alternatives*. HM Government.
- Her Majesty's Treasury. 2018. *"EU Exit: long-term economic analysis."*
- Holland, D., and I. Liadze. 2008. *"The Impact of EMU on Growth in Europe."* NIESR research paper.
- Hufbauer, G. C., and J. Schott. 2007. *Fitting Asia-Pacific Agreements into the WTO System*. Report presented at the Joint Conference of the Japan Economic Foundation and Peterson Institute for International Economics on "New Asia-Pacific Trade Initiatives", Peterson Institute for International Economics, Peterson Institute for International Economics, 63.
- Ilzkowitz, F., A. Dierx, V. Kovacs, and N. Sousa. 2010. *"Steps towards a deeper economic integration: the internal market in the 21st Century."* Economic papers, EC.
- Kao, C., M.-H. Chiang, and B. Chen. 1999. *International R&D spillovers: an application of estimation and inference in panel cointegration*. Vol. 61.S1. Oxford Bulletin of Economics and statistics.
- Kee, H. L., A. Nicita, and M. Olarreaga. 2009. *Estimating Trade Restrictiveness Indices*. Oxford: Royal Economic Society.
- LE Europe. 2017. *"The EU Single Market: Impact on Member States."* Research Report.
- Linders, B. G., Lejour, A., and J. S. Mohlmann. *"The Internal Market and the Dutch Economy"* (CPB Document no. 168, 2008).
- Migration Advisory Committee. 2018. *"EEA Migration in the UK: Final report."* Research report.
- Migration Observatory. 2017. *Migrants and Housing in the UK: Experiences and Impacts*. <https://migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/briefings/migrants-and-housing-in-the-uk-experiences-and-impacts/>.
- Mohnen, P. 1989. *New technologies and inter-industry spillovers*. Université du Québec à Montréal, Programme de recherche en économie industrielle.
- Mundell, R. 1963. *"The Theory of Optimal Currency Areas."* American Economic Association 51 (4): 657-665.
- OECD. 2016. *The Economic Consequences of Brexit: A Taxing Decision*. OECD.
- ONS. 2018. *Provisional Long-Term International Migration estimates*. <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/internationalmigration/datasets/migrationstatisticsquarterlyreportprovisionallongterminternationalmigrationltimeestimates>.

- ONS. 2018. *UK House Price Index: September 2018*. <https://www.ons.gov.uk/economy/inflationandpriceindices/bulletins/housepriceindex/september2018>.
- Oxford Economics. 2018. *“The Fiscal Impact of Immigration on the UK.”* A report for the MAC by Oxford Economics.
- Oxford Economics. 2018. *Why is household size growing?* <https://medium.com/@ian.mulheirn/why-is-household-size-growing-c662cae5a69b>.
- Parsons, M., and N. Phillips. 2007. *An evaluation of the federal tax credit for scientific research and experimental development*. Department of Finance.
- Poot, T., P. den Hertog, T. Grosfeld, and E. Brouwer. 2003. *Evaluation of a major Dutch Tax Credit Scheme (WBSO) aimed at promoting R&D*. Vienna: FTEVAL Conference on the Evaluation of Government Funded R&D.
- Rose, A. 2016. *“Why Do Estimates of the EMU Effect on Trade Vary so Much?”* Research report, Haas School of Business, Berkeley CA.
- Rosendahl, J., and T. Forsell. *Presidential hopeful wants Finland out of EU, says nationalists will bounce back*. Accessed August 19, 2019. <https://www.reuters.com/article/us-finland-eurosceptics/presidential-hopeful-wants-finland-out-of-eu-says-nationalists-will-bounce-back-idUSKBN1E722V>
- Söderström, U. 2008. *“Re-Evaluating Swedish Membership in EMU: Evidence from an Estimated Model.”* Swedish Bank Working Paper Series 227.
- Statistics Finland. *Government R&D funding in the state budget*. Accessed January 24, 2019. https://www.stat.fi/til/tkker/index_en.html.
- Statistics Finland. *National Accounts*. Accessed January 17, 2019. http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/en/StatFin/StatFin__kan__vtp/.
- Statistics Finland. *Persons born abroad*. Accessed August 19, 2019. https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomailla-syntyneet_en.html#tab1483972266178_2
- Statistics Finland. *Share of social protection in general government expenditure grew further in 2016*. Accessed January 17, 2019. https://www.stat.fi/til/jmete/2016/jmete_2016_2018-01-31_tie_001_en.html.
- Sterlacchini, A. 1989. *R&D, innovations, and total factor productivity growth in British manufacturing*. Vol. 21.11. Applied Economics .
- Straathof, B., G.-J. Linders, A. Lejour, and J. Mohlmann. 2008. *“The Internal Market and the Dutch Economy.”* CPB Document no. 168.
- Taylor, C. 2008. *“Foreign Direct Investment and the Euro: The First Five Years.”* Cambridge Journal of Economics 32(1): 1-28.
- Tull Customs. *Monthly statistics on the international trade in goods, December 2017*. Accessed January 15, 2019. https://tulli.fi/en/statistics/release/-/asset_publisher/tava-roiden-ulkomaankaupan-kuukausitilasto-joulukuussa-2017.
- van der Marel, E., and B. Shepherd. 2013. *Services Trade, Regulation and Regional Integration: Evidence from Sectoral Data*. The World Economy.
- Yle Uutiset. *Finland and the European Union: “It’s Complicated”*. Accessed August 19, 2019. https://yle.fi/uutiset/osasto/news/finland_and_the_european_union_its_complicated/10197162

Liite – yhteenveto tarkastelluista tutkimuksista

Taulukko 4: Tutkimukset, joissa arvioitu EU-jäsenyyden vaikutusta asukaskohtaiseen bruttokansantuotteeseen (BKT/asukas)

Tekijä(t)	Vuosi	Nimi	Ajanjakso	Menetelmä	Ex ante vai Ex post?	Kohde-alue	Vaikutus BKT:hen/asukas
LE Europe	2017	The EU Single Market: Impact on Member States	1990–2015	Ekonometrinen malli, arvioidaan sisämarkkinoiden vaikutusta jokaiseen jäsenvaltioon (pl. Malta ja Luxemburg) erikseen ja yhteisesti.	Ex post	Suomi	1,7%
European Commission	2010	Steps towards a deeper economic integration: the Internal Market in the 21st century	1992–2006	Simulaatioita yleisessä tasapainomallissa, tutkitaan sisämarkkinoiden vaikutusta jäsenmaiden BKT:hen ja työllisyyteen.	Ex post	EU15	2,1%
Peterson et al	2014	20 years of the European single market: growth effects of EU integration	1992–2012	Regressioanalyysi, haetaan taloudellisen integraation ja reaalisen BKT-kasvun yhteyttä. Yksittäisiä jäsenvaltioita koskevat tulokset lasketaan soveltamalla integraatioindeksiä kuhunkin talouteen.	Ex post	Suomi	1,2%
Bolto ja Eichengreen	2008	The Economic Impact of European Integration	1992–2008	Ekonometrinen analyysi, pyritään löytämään EU-jäsenyyden riippumaton vaikutus talouden kasvuun, kun muut tekijät kontrolloidaan.	Ex post	EU25	5,0%
European Commission	1996	The impact and effectiveness of the Single Market	1990–1994		Ex post	EU12	1,1% – 1,5%
Cecchini et al	1988	The Benefits of a Single Market	5–6 vuotta toteutumisen jälkeen	Arvioidaan sisämarkkinoiden toteutumisen hyötyjä kaupan ja tuotannon esteiden poistamisen, suuruuden ekonomian ja lisääntyneen kilpailun tuloksena.	Ex ante	EU12	4,25% – 6,5%

Taulukko 5: Tutkimukset, joissa arvioitu EMUn vaikutusta asukaskohtaiseen bruttokansantuotteeseen (BKT/asukas)

Tekijä(t)	Nimi	Maa(t)	Tulos	Menetelmä	Vaikutus reaaliseen BKT:hen/asukas (%)
Gyoerk, E	Economic Costs and Benefits of EMU Membership from the Perspective of a Non-member	Ruotsi	Tuottavuus olisi ollut 10% alhaisempi EMU-jäsenmaana.	Synteettisen kontrollin menetelmä	-10,0%
Gomis-Porqueras, P ja Puzello, L	Winners and Losers from the Euro	Belgia	Reaalinen BKT asukasta kohti 7,7% alhaisempi euron käyttöönoton vuoksi.	Synteettisen kontrollin menetelmä	-7,7%
		Ranska	Reaalinen BKT asukasta kohti 13,7% alhaisempi euron käyttöönoton vuoksi.	Synteettisen kontrollin menetelmä	-13,7%
		Italia	Reaalinen BKT asukasta kohti 17,3% alhaisempi euron käyttöönoton vuoksi.	Synteettisen kontrollin menetelmä	-17,3%
		Saksa	Reaalinen BKT asukasta kohti 13,2% alhaisempi euron käyttöönoton vuoksi.	Synteettisen kontrollin menetelmä	-13,2%
		Alankomaat	Reaalinen BKT asukasta kohti 2,5% korkeampi euron käyttöönoton vuoksi.	Synteettisen kontrollin menetelmä	2,5%
		Irlanti	Reaalinen BKT asukasta kohti 23,7% korkeampi euron käyttöönoton vuoksi.	Synteettisen kontrollin menetelmä	23,7%
Peseran, H ja Vanessa Smith, L	What if the UK or Sweden had Joined the Euro in 1999? An Empirical Evaluation using Global VAR	Britannia (UK)	Britannian reaalinen BKT 0,5% alhaisempi 5 vuoden kuluttua, koska euroa ei otettu käyttöön.	Makroekonometrisen mallin kontrafaktuaalinen simulaatio	0,5%
		Ruotsi			
Söderström, U	Re-evaluating Swedish Membership in EMU: Evidence from an Estimated Model	Ruotsi	Ruotsin reaalisen BKT:n kasvu olisi ollut keskimäärin 0,05 prosenttiyksikköä korkeampi, mutta myös ailahtelevampi.	Makroekonometrisen mallin kontrafaktuaalinen simulaatio	0,3%
Fernandez, C ja Garcia Perea, P	The impact of the Euro on Euro Area GDP per capita	Euroalue	Euroalueen reaalinen BKT asukasta kohti kasvoi alkuvaiheessa (1999–2003), mutta vaikutus liukeni täysin vuoteen 2007 mennessä.	Synteettisen kontrollin menetelmä	-0,7%
		Suomi	Hyvin merkittävää nousua alkuvaiheessa jatkuen vuoteen 2007 asti.		10,5%
Holland, D ja Liadze, I	The impact of EMU on growth in Europe	5 jäsenvaltiota: Belgia, Saksa, Ranska, Italia ja Alankomaat	EMU:lla oli pieni positiivinen vaikutus reaaliseen BKT:hen tarjontapuolella.	Kasvulaskenta-analyysi	2,1%

Taulukko 6: Tutkimukset, jotka koskevat maahanmuuton vaikutusta työmarkkinoihin

Tekijä(t)	Vuosi	Nimi	Maa(t)	Tärkeimmät tulokset
Borjas	2005	The Economic Benefits from Immigration	USA	Maahanmuuton lyhytaikainen vaikutus palkkoihin ja jo maassa olevien työntekijöiden työllisyyteen riippuu siitä, missä määrin maahan tulevien työntekijöiden osaaminen täydentää tai korvaa jo maassa olevien työntekijöiden osaamista.
Migration Advisory Committee	2018	EEA migration in the UK: Final report	Britannia (UK)	Maahanmuutolla on vähän tai ei lainkaan vaikutusta maassa jo olevien työntekijöiden työllisyyteen tai työttömyyteen. Tuloasteikon ääripäissä oleviin työntekijöihin maahanmuutto vaikuttaa kuitenkin eri tavoin. Vaikutus voi myös olla riippuvainen taloussuhdanteesta.
Borjas et al	1997	How Much Do Immigration and Trade Affect Labor Market Outcomes?	USA	Lisääntyvä maahanmuutto ja kauppavirta eivät ole olleet riittävän olennaisia, jotta ne selittäisivät palkkarakenteen laajenevan koulun (työmarkkinoiden polarisaatio) vuosien 1980 ja 1995 välillä, ja niillä on ollut vain rajallinen vaikutus kasvavaan palkkaeroon koulutustasojen (high school/college) välillä. Maahanmuutto ja kauppavirta selittävät kuitenkin puolet koulun (high school) keskeyttäjien suhteellisten palkkojen laskusta samalla ajankaksolla, lähinnä siksi että Yhdysvaltoihin on tullut merkittävä määrä vähemmän koulutettuja työntekijöitä.
Devlin et al	2014	Impacts of migration on UK native employment: An analytical review of the evidence	Britannia (UK)	Maahanmuuton vaikutus työmarkkinoihin riippuu useista tekijöistä, jotka vaihtelevat eri aikoina. Kun talous on vahva, ei ole näyttöä siitä, että maahanmuutto olisi johtanut kantaväestön työllisyyden syrjäyttämiseen. Joitakin lyhytaikaisia vaikutuksia on havaittu taantumassa. Jos syrjäyttämisaikutus on ollut havaittavissa tietyn maahanmuuttajajoukon osalta, vaikutus häviää ajan myötä työmarkkinoiden sopeutuessa (työmarkkinat ovat yleensä tulosta kuvaava mittari).
Dustmann et al	2005	The Impact of Immigration on the British Labour Market	Britannia (UK)	Maahanmuutolla ei ole mitään vaikutusta kantaväestön työllistymiseen yleisesti. Maahanmuutolla on negatiivinen vaikutus kantaväestön työllisyyteen keskiasteen koulutuksen saaneiden keskuudessa ja myönteinen vaikutus toisen asteen tai yliopistokoulutuksen saaneiden keskuudessa.
Dustmann et al	2012	The Effect of Immigration along the Distribution of Wages	Britannia (UK)	Maahanmuutto vaikuttaa myönteisesti useimpien työntekijöiden palkkoihin, mutta heikentää palkka-asteikon alapäässä olevien palkkoja. Raportissa todettiin, että maahanmuuttajien ja ei-maahanmuuttajien välisen suhdeluvun nousu yhdellä prosenttiyksiköllä johtaa 0,6%:n laskuun 5. persenttiin ansiotason työntekijöillä ja 0,5%:n laskuun 10. persenttiin ansiotasolla.
Lemos et al	2008	New labour? The impact of migration from central and eastern European countries on the UK labour market	Britannia (UK) ja EU8	Tutkimuksessa analysoidaan EU8-maista Britanniaan suuntautuvan maahanmuuton vaikutusta työttömyyskorvausta saaviin työttömiin. Ilmoitus EU:n laajentumisesta vuonna 2004 toimi ulkoisena tarjontashokkina. Tutkijat havaitsivat, että vaikutus työmarkkinoihin oli vähäinen, ja totesivat että on "vain vähän näyttöä siitä, että maahanmuutto EU8-maista olisi vaikuttanut palkkojen laskuun tai työttömyyskorvausten nostoon Britanniassa vuosina 2004–2006".
Manacorda et al	2012	The Impact of Immigration on the Structure of Male Wages: Theory and Evidence from Britain	Britannia (UK)	Tutkijat analysoivat dataa vuosilta 1975–2005 ja totesivat, että laajemmin maahanmuuton pääasiallinen vaikutus kohdistuu Britanniassa ennestään olevien maahanmuuttajien palkkoihin. Tutkimuksessa työmarkkinoiden jaotellu tehtiin osaamisryhmittäin eikä maantieteellisten alueiden mukaan.

Tekijä(t)	Vuosi	Nimi	Maa(t)	Tärkeimmät tulokset
Nickell ja Salaheen	2015	The Impact of Immigration on Occupational Wages: Evidence from Britain	Britannia (UK)	Maahanmuutolla on merkitsevä, mutta vähäinen, negatiivinen vaikutus keskipalkkoihin. Tutkimuksessa keskityttiin palkkavaikutuksiin ammatillisella tasolla ja todettiin, että ei lainkaan tai vähäistä ammattitaitoa vaativissa palveluammateissa yhden prosenttiyksikön nousu maahanmuuttajien suhteellisessa osuudessa alensi keskipalkkoja noin 0,2%.
Reed ja Latorre	2009	The Economic Impacts of Migration on the UK Labour Market	Britannia (UK)	Maahanmuuton kokonaisvaikutukset sekä palkkoihin, että työllisyyteen ovat hyvin pienet, joten maahanmuuttoa voidaan työmarkkinapoliittisesti pitää vähäisenä huolenaiheena. Työikäisessä väestössä yhden prosenttiyksikön nousu maahanmuuttajien suhteellisessa osuudessa alentaisi palkkoja 0,3%:lla. Vertailun vuoksi: jos koulunsa 17-19-vuotiaana (eikä 16-vuotiaana) päättävien suhteellinen osuus kantaväestöstä kasvaisi, sillä olisi 10 prosenttia palkkoja nostava vaikutus. Tämä vaikutus on 35 kertaa isompi kuin 1%:n nousu maahanmuuttajien suhteellisessa osuudessa työikäisestä väestöstä.

